

MUUTOKSENHAKUKELPOISET RAJOITUSTOIMENPITEET

Ohjeistus päätöslomakkeen täyttämiseen tarpeellisilta osin sekä pääpiirteittäistä ohjeistusta päätöksentekoon ja toimenpiteen täytäntöönpanoon.

Toimenpiteestä päättävä henkilö ja asema, johon päätöksenteko-oikeus perustuu

Pätöslomakkeessa ilmenevistä muista rajoitustoimenpiteistä kuin yhteydenpidon rajoittamisesta voi päättää perhekodin johtaja tai hänen määräämänsä hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Pätöslomakkeeseen tulee merkitä päätöksen tehneen henkilön nimi ja asema, johon hänen päätöksenteko-oikeutensa perustuu.

Määräajoista ym.

Alle 30 vuorokautta kestävästä yhteydenpidon rajoittamisesta voi päättää ainoastaan perhekodin johtaja.

Johtaja tai hänen määräämänsä perhekodin hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö voi päättää yhteensä enintään seitsemän (7) vuorokautta kestävästä liikkumisvapauden rajoittamisesta.

Eristämistä ei saa ilman uutta päätöstä jatkaa yhtäjaksoisesti yli 24 tuntia. Eristämisen pisin kokonaisaika ei saa ylittää 48 tuntia. Lapselle on suoritettava lääkärintarkastus ennen eristämisen jatkamista koskevan päätöksen tekemistä. Päätöksentekijän on viipymättä ilmoitettava eristämisestä ja sen jatkamisesta lapsen sijoittaneen kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle.

Rajoituksen sisältö, kesto ja laajuus

Kohtaan tulee merkitä toimenpiteen lyhyt kuvaus ja toimenpiteen päätöksentekohetkestä laskettava voimassaoloaika yhteydenpitoa ja liikkumisvapautta rajoitettaessa, sekä eristettäessä lapsi perhekodin muista lapsista. Yhteydenpidon rajoittamisen osalta määriteltävä se, onko rajoitus voimassa täydellisenä vai osittaisena. Liikkumisvapauden rajoittamisen osalta päätökseen on määriteltävä, miltä alueelta tai mistä tiloista lapsi tai nuori ei saa poistua.

TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA TARKEMMIN

Toimenpiteen suorittanut henkilö ja asema

Aineiden ja/tai esineiden haltuunoton voi tehdä johtaja tai perhekodin hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Jos muu kuin johtaja tai hänen määräämänsä henkilö tekee haltuunoton, on siitä viipymättä ilmoitettava johtajalle tai hänen määräämälleen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvalle henkilölle päätöksentekoa varten.

Haltuunotettu esine ja/tai aine

Hallituksen esityksen mukaan päihtymystarkoituksessa käytettävillä aineilla tarkoitetaan mm. alkoholia, huumeita tai muita lääkkeitä sekä päihtymystarkoituksessa haisteltavia liuottimia, kuten liimaa tai tinneriä. Päihteiden käyttöön (valmistukseen) erityisesti soveltuvina välineinä luetellaan hallituksen esityksessä mainittu mm. käymis- ja tislauksastiat, hasis- ja vesipiiput sekä huumausaineiden käyttöön tarkoitetut lääkeruiskut.

Muiden esineiden tai aineiden, jotka ominaisuuksiensa puolesta soveltuvat vaarantamaan henkeä, terveyttä tai turvallisuutta tai vahingoittamaan omaisuutta, määrä on suuri. Niitä voivat hallituksen esityksen mukaan olla mm. erilaiset terä- tai lyömäaseet, heittämiseen soveltuvat esineet, sakset, vaijeri, pesäpallomaila ym. (Huom! Lisäksi edellytetään, että lapsi/nuori todennäköisesti käyttäisi esinettä tai ainetta pykälässä tarkoitettulla tavalla)

Lapsen oman tai toisten lapsen sijaishuollon järjestämistä todennäköisesti haittaavia aineita tai esineitä, jotka saadaan ottaa haltuun, voi hallituksen esityksen mukaan olla esim. matkapuhelin, mopo (karkureissu), soittimet (yleinen järjestys) jne. Haltuunotto edellyttäisi akuuttia tilannetta, kun aine tai esine todennäköisesti haittaa lapsen oman tai toisen lasten yksilöllisen sijaishuollon järjestämistä.

Lapsen turvallisuudesta toimenpiteen aikana vastuussa oleva henkilö ja asema

Eristämisestä päätettäessä on samalla määrättävä, kenen tehtävänä on huolehtia lapsen turvallisuudesta toimenpiteen ajan.

Lääkärintarkastuksen suorittanut lääkäri

Ennen eristämisen jatkamisesta koskevaa päätöstä on lapselle tehtävä lapselle suoritettava lääkärintarkastus, mikäli se ei ole ilmeisen tarpeetonta

Perustelut toimenpiteelle ja säännös, johon toimenpide perustuu

Hallintolaki edellyttää, että päätöksestä ilmenee, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä sovellettava säännös. Osviittaa perusteluiden sisällölle saa kunkin pykälän sanamuodosta.

Huom! Jos aine tai esine on haltuunotettu ja ne ominaisuuksiensa vuoksi soveltuvat vaarantamaan henkeä, terveyttä tai turvallisuutta tai vahingoittamaan omaisuutta, tulee perustella myös se, minkä vuoksi pidetään todennäköisenä sitä, että lapsi/nuori käyttäisi haltuunotettua esinettä/asiaa säännöksessä mainittuun tarkoitukseen. Todennäköisyyden asteen tulisi hallituksen esityksen mukaan olla yli 50 %.

Lapsen/nuoren/huoltajan kuuleminen ja lapsen mielipide

Lastensuojelusiassa on aina annettava 12 vuotta täyttäneelle lapselle tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksentekoa. Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain mukaan lapsen huoltaja edustaa lasta tämän henkilöä koskevassa asiassa. Tämän vuoksi myös huoltajalle on lähtökohtaisesti aina varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksentekoa silloin, kun asia koskee lapsen henkilöä. Huoltajan kuulemisen voi käytännössä toteuttaa lapsen sijoittaneen kunnan sosiaalityöntekijä.

Kuuleminen (Hallintolaki 34 §) toteutetaan siten, että asianosaiselle lähetetään tai annetaan todisteellisesti (henkilökohtaisesti, saantitodistus, haastemies) kutsu tulla kuultavaksi nimetyistä asiasta tiettyinä aikoina tietyssä paikassa (vaatimus toteutuu perhekodissa olevan lapsen/nuoren kohdalla siten, että häneltä otetaan allekirjoitus erilliseen kuulemisasiakirjaan).

Kuuleminen tulee suorittaa ennen asian ratkaisua ja asianosaiselle on annettava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Asianosainen voi antaa selityksensä joko suullisesti tai kirjallisesti. Vaatimus tarkoittaa tehtävää päätöstä. Selvityksellä tarkoitetaan pääsääntöisesti asiaan mahdollisesti liittyvää asiakirjaselvitystä, esim. työntekijän laatima tilannekuvaus tai muu vastaava dokumentti, joka osoittaa vaatimuksen perusteiden olemassaoloa.

Jos asianosainen ei halua käyttää hänelle varattua tilaisuutta tulla kuulluksi, ei se ole este ratkaisun tekemiselle. Kutsun tulee olla todisteellinen nimenomaan siitä syystä, että päätöksentekijä voi näissäkin tilanteissa osoittaa varanneensa tilaisuuden tulla kuulluksi.

12 vuotta nuoremman lapsen mielipide tulee aina selvittää ennen päätöksentekoa ottaen huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa.

Lasta/nuorta/huoltajaa ei ole kuultu/lapsen mielipidettä ei ole selvitetty

Kuulemisen pääsäännöstä voidaan poiketa hallintolain 34 § 2 momentissa 1-5 kohdissa luetelluissa tilanteissa. Näistä kohdista sijaishuollon järjestämiseen, ja sen myötä eteen tuleviin yllättäviin, välittömiä rajoitustoimenpiteitä edellyttäviin tilanteisiin, sopii parhaiten lainkohdan 4-kohta, joka kuuluu seuraavasti:

”kuuleminen saattaa vaarantaa päätöksen tarkoituksen toteutumisen tai kuulemisesta aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa huomattavaa haittaa ihmisten terveydelle, yleiselle turvallisuudelle taikka ympäristölle”.
Edellä mainitulla perusteella voidaan sekä lapsi/nuori että huoltaja jättää kuulematta ennen päätöksentekoa.
Huom! Poikkeuksen käyttö ei saa olla automaatio vaan sen käyttämisen syy on voitava perustella tilannekohtaisesti.

Lapsen mielipiteen selvittämättä jättäminen voi johtua esim. lapsen nuoresta iästä, sairaudesta tms. syystä.

Tiedoksiantotapa

Yhteydenpidon rajoittamista, aineiden ja esineiden haltuunottoa, liikkumisvapauden rajoittamista, eristämistä ja eristämisen jatkamista koskevat päätökset ovat **valituskelpoisia hallintopäätöksiä, joihin voidaan hakea muutosta hallinto-oikeudelta.**

Muutoksenhakuaika (30 päivää) alkaa päätöksen tiedoksi saamisesta. Tästä syystä tiedoksiannon on **tapahduttava todisteellisesti**, jollain kohdassa mainitulla tavalla.

Päätös on annettava **todisteellisesti tiedoksi lapselle, jota päätös koskee sekä myös lapsen huoltajalla, jolla on oikeus edustaa lasta** kaikissa lapsen henkilöön liittyvissä asioissa, ellei lapselle ole määrätty edunvalvojan sijaista. Jos lapselle on määrätty edunvalvojan sijainen, tulee lapseen kohdistunut päätös antaa edunvalvojalle todisteellisesti tiedoksi.

Päätös on annettava todisteellisesti tiedoksi myös **vanhemmalle tai muulle henkilölle, jonka yhteydenpitoa lapseen on päätöksellä rajoitettu.**

Muutoksenhausta

Muutosta saa hakea hallinto-oikeudelta yhteydenpidon rajoittamista, aineiden ja esineiden haltuunottoa, liikkumisvapauden rajoittamista, eristämistä ja eristämisen jatkamista koskevista päätöksistä

Muutoksenhakuoikeus

15 vuotta täyttäneellä on oikeus **huoltajan ohella** käyttää puhevaltaa (mm. hakea muutosta) **kaikissa** häntä itseään koskevissa lastensuojeluasioissa

Yhteydenpidon rajoittamista koskevaan päätökseen saa hakea muutosta **12 vuotta** täyttänyt lapsi sekä päätöksen kohteena olevan lapsen **vanhempi, huoltaja tai muu henkilö, jonka yhteydenpitoa lapseen päätöksellä on rajoitettu**

Valitusosoitus (=ohjeistus siihen, miten muutosta haetaan)

Yllä mainituille henkilöille on annettava **valitusosoitus päätöksen liitteenä**, jotta he osaavat käyttää heille kuuluvaa oikeutta hakea muutosta päätökseen (hallintolainkäyttölain 14 §)

Huom! valitusosoitusta ei tule antaa sellaiselle henkilölle, jolla ei lain mukaan ole oikeutta hakea päätökseen muutosta esim. 15 vuotta nuoremmalle lapselle liikkumisvapauden rajoittamisen yhteydessä